

Бурлука Олена Вікторівна, кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри культурології, Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: lena.burluka@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-0378-3763

САМООСВІТА ЯК УМОВА СОЦІАЛЬНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ І САМОСТІЙНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Досліджено, як у сучасній культурній ситуації самоосвіта уможливорює соціокультурну незалежність і самостійність особистості. Відмічено, що сучасну систему освіти орієнтовано на активність особистості, самостійність у виборі тематики і часу засвоєння інформації. Показано, як демократичний тип організації самоосвіти позбавляє особистість залежності, дозволяє вийти на новий рівень духовної свободи і реалізувати свій творчий потенціал.

Ключові слова: самоосвіта особистості, самоосвітня діяльність, саморозвиток, інформатизація суспільства, самостійність особистості, система освіти, творчий потенціал.

Постановка проблеми. Нестійкість сучасного суспільства, новітні технології і комп'ютерна техніка, що увійшли в усі сфери життя, вимагає від людини уміння самостійно засвоювати нові знання і навички, потребує швидкості реакції й високого ступеня відповідальності за прийняті рішення. Освітні процеси невід'ємні від соціального середовища, у якому вони реалізуються, але традиційна система освіти не може задовольнити тих змін, що відбуваються в усіх сферах соціально-економічного й духовного життя сучасного суспільства. Тому виникає необхідність пошуку такої парадигми системи одержання знань, яка буде спиратися на фундаментальні принципи і водночас стане ефективною щодо розвитку людського суспільства і може стати підґрунтям створення образу майбутньої соціокультурної реальності. Актуальним завданням інформаційного суспільства є розроблення методів навчання не тільки навичок використання ресурсів глобальних комп'ютерних мереж, але і здатностей до критичного осмислення отриманої інформації, знаходження нетрадиційних способів вирішення соціальних завдань, розвитку творчої уяви тощо. Розвиваючи навички пошуку потрібної інформації, необхідно розвивати і здатності зробити її всебічне оцінювання, виявити умови, що обмежують її використання, визначити її позитивні й негативні аспекти.

Рівень компетентності робітників і фахівців розглядається сьогодні як найважливіша конкурентна перевага одних держав перед іншими. Сучасні працевластувачі зацікавлені в такому працівнику, який уміє думати самостійно і вирішувати різноманітні проблеми, іншими словами застосовувати отримані знання для їх вирішення, мати критичне і творче мислення. Тому сучасну освітню систему має бути орієнтовано на особистість із включенням основних елементів історичного, культурного, морального, трудового, соціального досвіду. У сучасній культурній ситуації самоосвіта стає необхідним, постійним додатком життя освіченої людини, заняттям, яке супроводжує її завжди і може зумовити соціальну незалежність і самостійність особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Самоосвіта особистості як створення образу розглядається в контексті саморозвитку, самовдосконалення. Це простежується в теорії діяльності й методології діяльнісного підходу (О. Белкін, А. Ксенофонтів, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Г. Щукина), у теорії суб'єктності й суб'єктного підходу (О. Брушлинський, Л. Виготський, Є. Ісаєв, В. Зінченко, С. Рубінштейн, В. Слободчиков), концепції життєвого шляху особистості (К. Абульханова-Славська), концепції творчого саморозвитку особистості (В. Андрєєв), дослідженнях із проблем рефлексії як механізму саморегуляції особистості (І. Семенов, В. Слободчиков, С. Степанов, Ю. Шрейдер), концепції особистісно орієнтованої освіти (Є. Бондарєвська, В. Сериков [9], І. Якиманська), теорії ціннісної орієнтації особистості (О. Здравомислов, А. Кир'якова, В. Ядов), персоніологічних концепцій саморозвитку особистості (А. Маслоу [6], К. Роджерс [7]), уявленнях про проблему сенсу, форм його існування в стосунках людини зі світом, у свідомості і діяльності людини (Д. Леонтьєв) тощо. Автори виділяють інтелектуальний і організаційний напрями, а також приділяють особливу увагу психологічному підґрунтя самоосвітньої активності особистості. Разом із тим вищенаведений аналіз наукового доробку не дозволяє виокремити актуалізацію самоосвіти в культурній ситуації інформаційного суспільства щодо соціальної незалежності та самостійності особистості.

Формулювання цілей. Сьогодні вирішується, яка з двох парадигм освіти домінуватиме: раціоналістично-технократична, де вищою цінністю оголошуються знання, уміння, навички, або ж емоційно-вольова, де вищою цінністю є людина, і увесь навчально-виховний процес визначається як особистісно орієнтований. Саме тому вважається необхідним дослідити, як у сучасній соціокультурній ситуації самоосвіта може зумовити соціальну незалежність і самостійність особистості.

Вклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується соціально-культурними трансформаціями. Інформаційні технології стали провідним чинником технологічного прогресу і економічного

процвітання. Майбутнє будь-якої країни залежить від рівня знань, умінь, навичок і кваліфікації активного населення, стану системи освіти, яка стає не тільки інструментом, але і своєрідним капіталом, способом боротьби за ринок, вирішенням геополітичних проблем тощо. Цінність і конкурентоспроможність фахівця залежать від його уміння самостійно працювати з інформацією, використовуючи різні її джерела і технології обробки. Це відображується в цільових загальнонаціональних програмах практично всіх розвинених країн.

Сучасне суспільство потребує систему освіти, що здатна забезпечити вигоди до споживача й виробника матеріальних і духовних благ. Одна з основних умов повноцінної освіти – її орієнтованість на майбутнє, що відрізняє її від звичайного ознайомлення з досвідом минулих поколінь і сформованого на цей момент рівня розвитку виробництва й соціальних відносин. Але існує розрив між соціальними потребами в освіті й можливостями їхнього задоволення. Освіта як консервативний механізм не завжди вчасно й належним чином реагує на зміни ринку праці, кон'юнктурні коливання тощо. У результаті виникла суперечність між сьогоденною системою підготовки фахівців різного профілю, недостатньо орієнтованою на формування потреби в постійному підвищенні рівня знань, навичок, умінь, та практичними потребами суспільства.

Інформатизація всіх галузей виробництва вимагає постійного і швидкого пристосування до стрімкого поширення інформації і науково-технічних досягнень, а також до темпів їх практичного втілення, що впливають на повсякденне життя і ринок праці. Це підвищує попит на інтелектуальність населення, вимагає орієнтації в інформаційному просторі, творчого мислення, комунікативних навичок тощо. Тому для успішної виробничої діяльності людина повинна не лише добре володіти професійними знаннями і навичками, але бути досить розвинутою в культурному, моральному, психологічному сенсі. Досягти цього можна шляхом постійного підвищення професійної і загальнокультурної компетенції, розвитку власного інтелекту і творчої самостійності.

Швидкоплинні зміни соціокультурних умов життя потребують від людини постійно навчатися і засвоювати нові професії; бути наполегливою і вміти знаходити нестандартні рішення; робити усвідомлений вибір і нести за нього відповідальність. Адаптація особистості до змін в економічному, громадському, політичному, культурному житті проходитиме з мінімальними витратами за умови багатопланової і різноманітної підготовки особистості до виробничого і соціального життя. Свобода самовираження і вибору освітньої траєкторії особистості припускає заданість способів креативної, когнітивної і ор-

ганізаційної діяльності, вибору компонентів навчання, способів досягнення цілей, творчої роботи та форм їхнього виконання тощо. Інформатизація суспільства орієнтує систему освіти на все більшу роль освітньої активності особистості. Тому визнається необхідність освітньої політики, що забезпечить певні умови з приводу стимулювання й реалізації самоосвітньої активності особистості, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби.

Пріоритет самоосвітньої діяльності в способах організації навчального процесу вимагає індивідуального розвитку, самоорганізації та саморегуляції особистості. Самоосвітня діяльність стає конкурентною перевагою людини, дозволяє виконати соціальні очікування суспільства і вийти на більш високий професійний і особистісний рівень освіченості. В. Корвяков із цього приводу зауважує: «Самоосвітня діяльність є найбільш перспективною в сучасних освітніх умовах» [5, с. 96]. Основою самоосвіти особистості є знання, що набуті у процесі організованого навчання, професійної підготовки або підвищення кваліфікації фахівця. Самоосвіта є одним з оптимальних і ефективних засобів соціалізації індивіда, підготовки до професійно-трудової діяльності, залучення до цінностей і норм соціально-професійної групи тощо.

Комунікаційний досвід орієнтації в інформаційному середовищі і практичне використання комп'ютера в самоосвітній діяльності стає важливим чинником самоосвітньої діяльності особистості. Володіння комп'ютером дозволяє отримати доступ до великої кількості інформації, полегшує її пошук, дозволяє застосування екранних підручників, методичних матеріалів, різних програм і редакторів тощо. За свідченням Л. Вишневської: «Сама властивість інформації припускає її постійне оновлення, а людей змушує не відстати в розумінні і застосуванні цієї інформації» [4, с. 156]. Володіння комп'ютером дозволяє суб'єкту навчання вступати у спілкування з фахівцями, взаємодіяти з людьми, інформаційними потоками тощо. Комп'ютер є засобом оптимізації пізнавальної і практичної діяльності, його використання розширює можливості з приводу обробки інформації, а також самоконтролю особистості.

Для ефективного здійснення самоосвітньої діяльності особистості потрібні умови щодо систематичного розвитку евристичного і дослідницького мислення, вироблення творчого, проблемного підходу, вираженого в навичках: самостійно побачити і сформулювати проблему; висунути гіпотезу, знайти або винайти спосіб її перевірки; зібрати дані, проаналізувати їх, запропонувати методику їх обробки; сформулювати і спрогнозувати можливості практичного застосування отриманих результатів; побачити проблему в цілому, усі аспекти і етапи її рішення; при колективній роботі визначити міру особистої участі у вирішенні проблеми тощо. Організацію роботи має бути спрямовано на освоєння найбільш раціональних способів самостійного

підвищення загальної і спеціальної освіти, які будуть значущі й корисні для цієї особистості. Реалізацію наміченого плану безпосередньо пов'язано з навичками самоорганізації і саморегуляції.

Демократичність, децентралізований тип організації перетворює самоосвітню діяльність на інноваційний творчий процес на основі самопізнання. Завдяки самоосвіті людина має можливість піднятися над повсякденним буттям, над обмеженістю своїх миттєвих спонукань і свідомо, планомірно будувати себе як особистість у межах стратегії свого життя. Однією з характеристик цієї настанови є ставлення людини до свого місця в системі суспільних і виробничих відносин, спроможності до самовдосконалення і саморозвитку. Саморозвиток особистості – один із проявів діяльнісної сутності людини. Самоосвіта особистості як одна з форм саморозвитку людини – це відокремлена діяльність, яка є усвідомленою і керованою суб'єктом, необхідною для забезпечення інформацією інших життєвих процесів і різноманітних видів діяльності. Як вид діяльності вона виникає і розвивається завдяки існуванню інших типів і видів діяльності. Це здійснюється на основі освоєння особливостей і закономірностей процесів самоосвіти, особистого самовизначення, які полягають у самостійній організації навчальної, пізнавальної діяльності, управлінні цією діяльністю, формуванні активної життєвої позиції. Тобто за допомогою інформації, отриманої завдяки самоосвітній діяльності, забезпечується реалізація всіх типів, видів, форм індивідуальної людської діяльності.

Самоосвіта детермінована взаємопов'язаними потребами особистості: матеріальними і духовними, суспільними й індивідуальними, що відображують складну багаторівневу систему. Потреба в самоосвіті особистості характеризується діалектичною єдністю потреби в знаннях та потреби в пізнавальних діях. Потреба в розширенні і поглибленні знань буде позбавлена практичної цінності в житті особистості, якщо не буде підкріплена потребою в пізнавальній діяльності й умінням її організації. Самоосвіта особистості як мотивована, цілеспрямована, усвідомлена діяльність стимулюється інтересами професійного самовдосконалення, отримання або поглиблення знань у відповідній галузі, розвитком своїх здібностей, ліквідацією прогалин в одному з видів професійної підготовки тощо. Актуалізація самоосвітньої діяльності відбувається не тільки під тиском зовнішніх впливів, а обов'язково на основі вільного вибору особистості, урахування її власні інтереси. Л. Буєва підкреслює, що людина може здійснювати вчинки і визначати свій життєвий шлях, не лише адаптуючися до умов, що існують, наслідуючи їх норми і традиції, але і організовувати життя згідно з обраними цінностями і виробленими переконаннями, спираючися не лише на свій, але і на чужий досвід [3, с. 12].

Першорядним чинником самоосвітньої діяльності є особиста мотивація, яка завжди є початковою основою людської діяльності, що зумовлює певний спосіб ставлення до світу і тим самим – спрямованість діяльності, її орієнтири. С. Рубінштейн, відзначає, що підвищення відповідальності за свої дії в умовах свободи вибору підкреслює значущість розвитку свідомості особистості. Без свідомості, без спроможності зайняти визначену позицію, особистості немає [8, с. 245]. Важливою умовою також є досвід самооцінки й самоконтролю, прогнозування результату й аналізу наявних способів його досягнення, які стимулюють виникнення зацікавленого ставлення до діяльності й до самого себе як її суб'єкта. Щоб безперервно вчитися упродовж життя, так само, як і здійснювати самоосвітню діяльність, людині потрібні, по-перше, позитивний досвід придбання знань, по-друге, моральні або матеріальні стимули і, по-третє, практичні можливості щодо навчання – вільний час, інформаційні ресурси тощо. Здатність до самоосвіти дозволяє особистості виявляти прогалини у своїх знаннях і вміннях; фахово формулювати освітні й інформаційні запити; оцінювати необхідність тієї або іншої інформації щодо своєї діяльності; здійснювати інформаційний пошук із використанням різних засобів; здобувати інформацію з різних джерел, представлених на різноманітних носіях.

Самоосвіта є складовою розвитку особистості, гарантією збереження професіонала в умовах мінливої громадської практики. Це діяльність особистості, що спрямована на вдосконалення свого освітнього потенціалу, і вища форма задоволення пізнавальних потреб і інтересів. Самоосвіта дозволяє особистості адекватно оцінювати свої здібності і завдатки, формулювати і аналізувати проблеми; визначати стратегію її рішення (здійснювати пошук даних, інформації тощо), ставити реальні цілі; планувати й організовувати свою діяльність. Це дає можливість отримати нові знання і навички, здійснити необхідну підготовку або перепідготовку, підвищити кваліфікацію або навіть засвоїти нову професію, спеціальність і, отже, збільшити шанси на працевлаштування, зміну статусу тощо. Тому самоосвіту особистості слід розглядати як систему оновлення, розширення й поглиблення раніше отриманих знань, а також удосконалення практичних навичок, умінь для досягнення високого рівня професійності, майстерності й загальної культури.

Загальна інформатизація, швидкі й неконтрольовані зміни соціального середовища нерідко породжують у людини почуття фрустрації, підсилюють деперсоналізацію й анонімність сучасного світу, викликають почуття занепокоєння, що зростає. Самоосвіта, спрямована на подолання цих станів, дозволяє людині психологічно підготуватися до змін, оптимально адаптуватися до них або протистояти їм. Самоосвіта залишається ефективним засобом адаптації людини до навколишнього соціального і природного світу. Навіть

у несприятливих умовах, у кризовій ситуації людина, яка зробила внутрішнім надбанням значне й різноманітне культурне поле, має можливість протистояти долі. Тому самоосвітній процес дає можливість не втратити зв'язку з суспільством, що важливо як для збереження цілісності особистості, так і для оздоровлення суспільства в цілому.

Самоосвіта затверджує в людини покликання до улюбленої справи, бажання самотужки створювати нові способи роботи, відчуваючи задоволення від отриманих знань, навичок, умінь. Модель особистісно орієнтованої освіти привчає людину дослухатися до себе, вивчати себе, будувати себе і свою долю, виходячи з власних ресурсів: здібностей, розуму, моральності й характеру. Для розвитку самоосвітніх умінь особистість повинна застосовувати можливість комп'ютера як інструменту професійної діяльності й підвищення професійної кваліфікації. Досвід самостійного орієнтування в комунікативно-інформаційному просторі з використанням комп'ютера є однією з якостей компетентності особистості в сучасній професійній і загальнокультурній пізнавальній діяльності. Використання сучасних технологій самоосвіти дає особистості, з одного боку, безліч можливостей – зростання кількості та якості каналів комунікації, наявність широкого інформаційного простору, різноманіття джерел інформації. А з іншого боку, для цього потрібно мати інформаційну підготовку, яка забезпечить самостійне набуття досвіду освоєння медіатехнологій. Із підвищенням цінності знань у різних сферах сучасного життя множаться стратегії самоосвіти особистості. Самоосвіта не лише надає особистості можливість одержання нових знань, умінь, навичок, набуття життєвого досвіду, самовираження, становлення неповторного індивідуального стилю професійної діяльності. Демократизм і різноманіття засобів та організаційних форм надають самоосвітній діяльності соціальної привабливості, сприяють самоактуалізації і саморозвитку особистості, її творчій самостійності.

Творча самостійність особистості припускає наявність мотивів. Мотив у контексті самоосвітньої діяльності людини визначає її спрямованість, із ним пов'язано уявлення про задоволення потреб у знаннях, навичках, інформації тощо. Мотив як спонукання до діяльності є специфічною формою відображення дійсності, сукупністю зовнішніх або внутрішніх умов. Важливою характеристикою мотиву є його динаміка, яка в конкретних ситуаціях приводить до постановки особистістю нових завдань і появи нових мотивів діяльності. І все ж таки слід зауважити, що структура особистості є відносно стійкою конфігурацією головних, ієрархічних мотиваційних рис. Ці риси можна звести до самого поняття «особистість» в аспекті її соціальних якостей, що формуються у процесі історично конкретних видів діяльності і громадських

стосунків, що вимагають розвитку певних навичок, де самоосвіта виступає одним із механізмів, що наближає індивіда до творчості.

Самоосвіта як вид вільної творчої діяльності є цілою системою спрямованого, розумного формування людиною різних сторін свого духовного «Я». Комплексний вплив на самоосвіту особистості як процес формування сфери знань зумовлений особливостями психологічної поведінки, характеру, інтелекту, світогляду, віку тощо. «Особистість – зазначає С. Смирнов – такий масштаб людини, який дозволяє здолати розкол і неповноцінність і набути цілісності, єдності всіх трьох світів – життя, мислення і культури» [10, с. 121]. Особистість є творцем не тільки життєвого світу, але й науки, мистецтва, релігії тощо, тобто вона інтеріоризує й відтворює знання наукове, освітнє, повсякденне тощо. Суб'єктивно це проявляється в тому, що людина відчуває задоволення від пізнання й реалізації його результатів, активно формує і часто привселюдно декларує власні погляди з різноманітних аспектів суспільного життя, професійної сфери, культури тощо.

Самоосвіта завжди співмірна з можливостями людини, її основу складають: уміння ставити цілі, визначати засоби і способи їх досягнення, розуміти сенс поставленого завдання, аналізувати й оцінювати власну діяльність тощо. Людина повинна адаптуватися до життєвих ситуацій так, щоб упродовж усього життя мати можливість знайти в ній своє місце, самостійно здобуваючи необхідні знання, уміло застосовуючи їх на практиці для вирішення різноманітних проблем. Більш того, вона повинна не лише здобувати нові знання, а й чітко усвідомлювати, де і яким чином вони можуть бути застосовані. Для результативності самоосвітньої діяльності потрібен достатній рівень розвитку сприйняття, уваги, уваги, пам'яті, мислення тощо. Рівень, інтенсивність, спрямованість і якість самоосвіти особистості визначають соціорегулятивні механізми, такі як потреби, інтереси, мотиви, цілі, ціннісні орієнтації, прагнення тощо.

Висновки. У мінливих соціально-економічних умовах життя інформація і знання є стійкою конкурентною перевагою. Якщо людина знає, як учитися, вміє отримувати знання, шукати і знаходити необхідну інформацію, щоб вирішити ті або інші проблеми – вона здатна досягати мети. Використання найрізноманітніших джерел інформації дозволяє підвищувати професійний рівень, перекваліфікуватися, здобути будь-які необхідні знання, щоб почувати себе комфортно. Інакше кажучи, для того щоб домогтися результатів, потрібно постійно вивчати себе, знати свої переваги і недоліки, поступово формувати в собі той внутрішній стрижень, на якому будуватимуться не лише професійний, але й особистий розвиток. Тому в умовах сучасності самоосвіта особистості стає соціокультурним феноменом, від якого залежать соціальна

мобільність і загальна культура особистості, перспективи розвитку суспільства і його соціальних інститутів. Самоосвітня діяльність використовується як інструмент самореалізації, самоактуалізації, самовдосконалення – це результат особистої творчості, а не тільки накопичення знань, умінь і навичок. Самоосвіта особистості має особливе значення щодо формування в людини цілісної картини матеріального і духовного світу, що сприяє усвідомленню приналежності до єдиного людського співтовариства, сприйняття цінностей духовних, культурних, зокрема моральних, у їх національному й загально-людському розумінні.

Застосування інформаційних технологій, використання засобів масової комунікації впливає на формування стратегій самоосвіти та ціннісне ставлення особистості до самоосвітньої діяльності як способу задоволення потреб у самореалізації і самоідентифікації. Суть самоосвітнього процесу вбачається в необхідності усвідомлення глибинних, ментальних підстав – рушійних сил цивілізації в напрямку морального, духовного прогресу людства, толерантності, життєзбереження й життєтворчості. Самоосвітня діяльність завдяки розвитку інформатизації життя сприяє реалізації творчого потенціалу особистості, досягненню духовної свободи, соціальної незалежності і самостійності особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема. Харьков : Новое слово, 2008. 180 с.
2. Бурлука О. В. Актуалізація проблеми самоосвіти особистості в інформаційному суспільстві. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди*. 2018. Вип. 50. С. 138–146. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1300226>.
3. Буева Л. П. Культура и образование: проблемы взаимодействия. Культура, культурология и образование (материалы круглого стола). *Вопросы философии*. 1997. №2. С. 3–37.
4. Вишневская Л. П., Вишневская Г. В. Самообразование как психолого-педагогическая проблема. *Известия Пензенского государственного педагогического университета им. Белинского*. 2009. №12 (16). С. 156–158.
5. Корвяков В. А. Формирование самообразовательной деятельности студента : монография. Москва : Унив. кн., 2006. 140 с.
6. Маслоу А. Мотивация и личность. Санкт-Петербург : Евразия, 1999. 411 с.
7. Роджерс К., Дж. Фрейберг. Свобода учиться. Москва : Смысл, 2002. 527 с.
8. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. 2-е изд. Москва : Педагогика, 1976. 341 с.
9. Сериков В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем. Москва : Логос, 1999. 272 с.
10. Смирнов С. А. Философия. Образование. Культура. Новосибирск, 1990. 476 с.

REFERENCES

1. Burluka, E. V. (2008). *Samoobrazovaniye lichnosti kak sotsialno-pedagogicheskaya problema*. Kharkiv: Novoye slovo [in Ukrainian]. **HEMA ПОСИЛ.**
2. Burluka, E. V. (2018). Aktualizaciya problemy samoosvity osobystosty v informtciynomu suspilstvy. *Visnyk Harkivskogo Natsionalnoho Pedagogichnogo universytetu imeni G. S. Scovorody – Bulletin of the Harkivskogo Natsionalnoho Pedagogichnogo universytetu imeni G. S. Scovorody. Series: Philosophy, 50*, 138–146 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1300226>. **HEMA ПОСИЛ.**
3. Bueva, L. P. (1997). Kultura i obrazovanie: problemi vzaimodeystviya: Kultura, kulturologiia i obrazovanie (materialy kruglogo stola). *Voprosi filosofii – Philosophy questions*, (2), 3–37 [in Russian].
4. Vischnevskaya, L. P., & Vischnevskaya, G. V. (2009) Samoobrazovaniye kak psihologo-pedagogicheskaya problema. *Izvestiya Penzenskogo gosudarstvenogo Pedagogichnogo universyteta imeni Belinskogo – Bulletin of the Penzenskogo gosudarstvenogo Pedagogichnogo universyteta imeni Belinskogo, 12(16)*, 156–158 [in Russian].
5. Korvyakov, V. A. (2006). *Formirovaniye samoobrazovatelnoy deyatelnosti studenta*. Moscow: Univ. kn. [in Russian].
6. Maslow, A. (1999). *Motyvatziya i lichnost*. Saint Petersburg: Evraziya [in Russian].
7. Rodzhers, K., Freyberg, J. (2002). *Svoboda uchitsya*. Moscow: Smysl [in Russian].
8. Rubinshtein, S. L. (1976). *Problemi obschey psihologii* (2nd ed.). Moscow: Pedagogika [in Russian].
9. Serikov, V. V. (1999). *Obrazovaniye i lichnost. Teoriya i praktika proektirovaniya pedagogicheskikh sistem*. Moscow: Logos [in Russian].
10. Smirnov, S. A. (1990). *Philosophiya. Obrazovanie. Kultura*. Novosibirsk [in Russian].

Бурлука Елена Викторовна, кандидат философских наук, доцент, доцент кафедры культурологии, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

САМООБРАЗОВАНИЕ КАК УСЛОВИЕ СОЦИАЛЬНОЙ НЕЗАВИСИМОСТИ И САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ ЛИЧНОСТИ

Исследовано, как в современной культурной ситуации самообразование дает возможность социальной независимости и самостоятельности личности. Отмечено, что современная система образования ориентирована на активность личности, самостоятельность в выборе тематики и времени усвоения информации. Показано, как демократический тип организации самообразования лишает личность зависимости и позволяет ей выйти на новый уровень духовной свободы в реализации творческого потенциала.

Ключевые слова: самообразование личности, самообразовательная деятельность, саморазвитие, информатизация общества, самостоятельность личности, система образования, творческий потенциал.

Burluka Olena Viktorivna, candidate of philosophical sciences, associate professor, associate professor of department of cultures, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

SELF-EDUCATION AS CONDITION OF SOCIAL INDEPENDENCE AND INDEPENDENCE OF PERSONALITY

It is investigational as in a modern cultural situation a self-education gives an opportunity to social independence and independence of personality. It is marked that the modern system of education is oriented to activity of personality, on independence in the choice of subjects and time of mastering of information. It is shown as a democratic type of organization of self-education deprives personality of dependence and allows to go out her on the new level of spiritual freedom in realization of creative potential.

Keywords: self-education of personality, self-education activity, self-development, informatization of society, social independence of personality, system of education, creative potential.

